

“ ”

Erreparazio zein mendeku ariketa bat da nire eleberria

Irantzu Varela

Komunikatzaile feminista

Lo que quede (euskaraz 'geratuko dena', *Continta me tienes* argitaletxea) liburuan bere senar ohiaren tratu txarrak eteteko prozesua harilkatu du eguneroko indarkeria matxisten kontakizunekin, eta bere bizitzako emakumeekin batera eraiki duen orainaldi gozagarriaren pasarteekin.

 JUNE FERNANDEZ ESEL FOTOGRAFIA

Irantzu Varela (Portugaleta, 1974) indarkeria matxisten eta autodefentsarako eskubidearen inguruan sensibilizatu du hamaika formatutan: *Faktoria Lila* bloga (*Ya no soy esa* fanzinean bildu zuena), *Él nunca me pegó* dokumentala, *El Tornillo*-ko bideoak, *Pikara Magazine*-ko artikuluak, *Villana* eta *Señoricidio* umorezko bazarriketak... Orain, eleberri autobiografikoa baliatu du, "asmo pedagogikorik gabe sortu duen lehen gauza" dela azpimarratu badu ere.

“Autopornografia” deitu diozu zure eleberriari. Zer ematen dizu lotsa gehien?

Soilik amodioa adierazteko orduan naiz lotsatia. Nire kezka nagusia da maite nauen jendeak sufritzea gauza jakin batzuk irakurtzean. Baina liburuaren asmoa da erakustea, hau guztia gertatu bazitzaidan ere zoriontsu, pozik eta lasai nagoela.

Oinazeak ondare bihurtzen saiatu naiz, jendearengana iritsiko den zerbait sortuta. Pasarte batzuk minduta nengoenean idatzi nituen, baina ezin izan dut liburua argitaratu zauriak itxi arte.

Nola lortu duzu zauriak ixtea?

Zauriak eta orbainak bereizten ditut. Denborak berak ez du ezer sendatzen; feminismo asko, solasaldiak, lagunak eta terapia behar izan dut. Gakoak dira errua kentzea eta zergatik geratu nintzen azaltzen duen testuingurua ulertzea. Berrito gertatuko ez zitzaidala bermatu dudanean idatzi dut liburua.

Sylvia Plath eta Virginia Woolfen suizidioak ekarri zizkidan gogora nire amak behin, argudiatzeko feminismoak zoritxarrekoak egiten gaituela. Zer erantzungo zenioke?

Zuzu Angel diseinatzailea Brasilgo diktadura militarren aurka nabarmendu

zen semea bortxaz desagertu ondoren, eta zera esan zuen: “Zein ondo bizi garen ezer gertatzen ez den itxurak eginez”. Emakume askorentzat biziraupen estrategia indibiduala da gertatzen ari zaiena ikusten ez duten itxurak egitea. Esan ohi dut emakume batek gizon bati obeditzen ez dionean, beste emakumeei gogorarazten diela haien obedientzia. Feminismoak argitasuna ematen dizu, eta zure bizitza berrikustea da mingarriena: harreman sentimentalak, familiarak, sexualak... Horrek haserre handia sortzen du, baina amorrua ondo kudeatzen ikasten ari garela uste dut.

Nola desaktibatzen da biktimaren estigma?

Zorionez, gure indarkeria-esperientziei buruz hitz egiteko moduak bira izugarria eman du azken zortzi urteotan. Lehen lotsaz egiten genuen, intimitate guneetan; orain gai gara barre artean konpar-

"Nire lagun 'mariokerrak' omentzen ditut, baina baita queer burbuila feministatik kanpoko nire betiko lagunak ere. Haiei esker ez naiz esnob huts bihurtu".

titzeko. Neronek, arestian, horri buruz idazten nuen mozkortuta edo bereziki asaldatuta nengoenean. Lotsa ematen zidan onartzeak helduaroan gertatu zitzaidala, prestakuntza feminista banuen ere. Gaur egun modu gogoetatsuan partekatzen ikasi dut, oka egin beharrean, eta "niri ere gertatu zait" erantzuten didazue askok. Zuri gertatu ez bazaizu, aparteko zortea izan duzu, edo akaso ez duzu zure bizitzaren irakurketa kritikoa egin. Bi psikologok esan zidaten nire dokumentaleko protagonistok torturaren

“ ”

Urrunegi joan garela diote. Non daude feminista erasotzaileak? Non daude gizon izutuak? Erreakzio matxista dago, bai

biktimak bezala hitz egiten genuela. Bi gaien kasuan, indarkeria horiek deslegitimatatu dituen gizartea eraiki dugu, eta ondorioz biktimoak lotsa gutxiago ematen digu testigantza emateak. Lan pertsonala izan da, baita kolektiboa ere.

Ana Requena *Intensas* liburuan azaltzen du emakumeok erru sentsazioan sozializatzen gaituztela, eta gizonak, berriz, amorrutan. Amorrua aldarrikatzen duzu zuk.

Emoziorik iraultzaileena da, erreakzionatzera behartzen zaituelako. Tristurak eta erruak, aldiz, hondoratu egiten zaituzte. Liburua erreparazio ariketa bat da, baita mendekua ere.

Liburuan kontatzen duzu bi senar izan zenituela: bata ona eta bestea txarra. Zergatik ez duzu senar onari buruz hitz egiten?

Benetan uste al duzu munduak tipo jatorren kontakizun gehiago behar dituela? Imajinatzen duzu ijito feminista bat ijito ez diren jatorrei buruzko liburu bat idazten? Esplotatzaile ez izaten saiatzeak ez zaitu on egiten, gizatiar eta duin baizik.

Aldiz, zure familiako gizonak onik ateratzen dira.

Gizon bikainak ditut inguruan, esker onetan aipatu ditut. Nire aitak lan handia egin du bere alaba, emaztea eta koinatak esaten duguna ulertzeko. Izugarri aldatu da berrogei urtetan, lagunenez beste aita batzuk bezala. Badira aldatu ez direnak ere, edo okerrera doazenak.

Señoro ezagunak agertzen dira liburuan. Bereziki, erraz identifikatu ditzakegun tertulianoak. Zalantzarik edo beldurrik izan duzu haiek seinatzeko orduan?

Haien izen-abizenak orri-oinean zehazteko gogoia nuen baina, zorionez, nire abokatuak ez dit utzi. Edonoren aurrean sostengatu ditzakedan kontakizunak dira. Bere garaian zerbait puntuala egin zuen batek deitu zidan bere ardura onartzeko, eta poztu egin nintzen. Norbaitek liburua irakurri, interpelatua sentitu eta "nola izan nintzen hain kirtena!" pentsatzen badu, primeran. Baina agertzen diren matxiruloak bost axola zaizkit. Salatu nazatela!

Polizia batek esan zizun bere lankideen erdiak gorroto zintuela eta beste erdiak zurekin larrua joko lukeela. Erakargarritasun-

gorroto dinamika ikusi dut feminista askorekiko.

Une hartan gazteagoa eta argalagoa nintzen. Seguruenik *villana* erakargarria nintzen haientzat, bai. Orain dezente atera naiz gizon hetero batentzat desiragarria den moldetik, eta gorrotatzen jarraitzen naut. Emakumeok hipersexualizatzea gu politikoki desaktibatzeke modu bat da. Ez bagaituzte *follable* gisa sailkatzen emakume kategoriatik kenduko gaituzte. Esan didate ez naizela bortxagarria! Baina gezurra da: bortxaketaren ardatza ez da desira sexuala, boterea baizik. Egon badaude umeak eta animaliak bortxatzen dituzten matxiruloak.

Uste duzu *Me too*-tik tentu handiagotz ibiltzen direla plazandreak jazartzeko orduan?

Bai, baina ez dut uste inflexio-puntua *Me too*-a izan denik, kontzientzia feministako testuinguru politiko askoz zabalagoa baizik. Emakume askok gaitasuna garatu dugu jarrera horiek seinatzeko, eta gizon askok hausnartu dute. Beste batzuk txundituta daude, nahi zutena inpunitatez egitera ohitu zirelako: gure gorputzei buruzko iruzkin sexistetatik, baimenik gabe ukitzera eta bortxatzera.

Justizia patriarkalaz haratago, zein beste bide ikusten dituzu indarkeria matxistak salatzeke?

Iruditzen zait autodefentsa kolektiboa antolatuta behar dugula, ez-punitibista eta bidezkoa dena. Zaila da, baina guztion artean ikasten ari gara. Erreakzioa antolatzeaz gain, espazio segurua zer diren pentsatu behar dugu. Gustuko dut Rote Zoraren kontzeptu bat: kontrabiolentzia. Haiak ez zuten inor hil, baina sabotajeak egin zituzten. Emakume-taldeak osatzeko ideia gustatzen zait, baina saiatu behar gara molde patriarkalak ez errepikatzen, salaketa jartzen duten pertsonak zaintzen, lintxamenduak saihesten...

Baina posible ote da bidezkoa eta ez-punitibista den kontrabiolentzia gauzatea?

Ez dakit, erretorika aldatu dezakegu behintzat, gaueko manifestazioetan zuziekin ateratzen garenean bezala. Hasteko, uste dut emakume guztiek, pertsona ez-binarioek eta LGTBlekin autodefentsa feminista ikasi beharko luketela, beldurra alde batera utzita erasoei erantzuten hasteko. Erasotzaileek, aurre egiten dietela ikusita, elkarri jakinaraziko

diote. Esango nuke neurri batean gau giroko dinamika aldatu dela: 1990eko hamarkadan ipurdia ukitzen ziguten eta kikildu egiten ginen, baina orain errieta egiten dugu, ukabilkadaka ez bada. Hala ere, gauero geure burua defendatu behar dugu, eta gogaikarria da feministok eta bollerok parrandan *liantak* garelako sentitzea. Helduko da taberna hetero batean gure artean *perreatzeko* aukera izango dugun eguna?

Batzuen ustez, kontrabiolentziatzeko erretorika arriskutsua da, gizon gazteak gotortzen eta harrotzen dituelako.

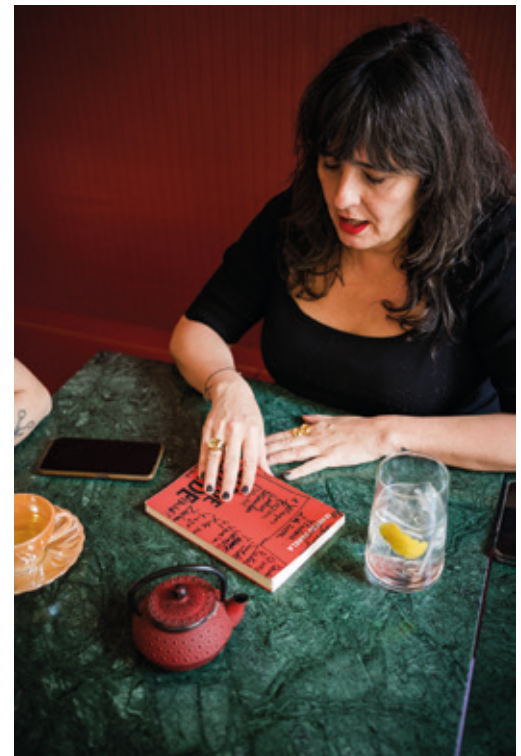
Assata Shakurrek ezin hobeto azaldu zuen: "Historian ez dago bere zapaltzailearen moralitasuna galdatuz askatasuna lortu duenik". Urrunegi joan garelako diote. Non daude feminista erasotzaileak? Non daude gizon izutuak? Erreakzio matxista dago, bai, gure eskubideen gainetik bizi nahi dutenen aldetik. Haien aiten eta aiti-ten bidea jarraitu nahi zuten, baina egungo neskek planto egin dute. Esklabotza abolitu zenean sortu zen Ku Klux Klan.

“ ”

1990eko hamarkadan ipurdia ukitzen ziguten eta kikildu egiten ginen, baina orain errieta egiten dugu, ukabilkadaka ez bada

Emakume indartsu eta errebeldeen leinu baten parte gisa aurkezten zara liburuan.

Bai. Nire birramonak bere senarra etxetik botatu zuen 1923an. 25 urte zituen, eta bi seme eta alaba bat. Senarra, apustuan, josteko makina kartetan jokatzeko ari zen, eta nire birramonaren diru-iturria horixe zen. Hortik nator ni: tratatu txarren bizirauleak, ikasketarik gabeko etxeandreak (jakin-min amaigabea zutenak), Zierbenatik Santurtzira edo Bilbora oinez joaten ziren sardina-saltzaileak... Emakume *saltseraz* inguraturuta hazi naiz, zeinak patriarkatuaren aurrean plazererako eta gozamenerako gaitasunari eutsi dioten.

Oso presente dago klase kontzientzia.

Halabarrez. Aita fabrika bateko langilea zen eta ama etxeandrea. Ulertu dut bizitzako aukera guztiak aprobetxatu behar nituela, nire klasekook ez baititugu barra-barra jasotzen. Orain uste dut zilegi dela bizimodua hobetzeko irrika izatea, baina inor esplotatu gabe. Unibertsitatean konturatu nintzen mundu guztia ez zela gu bezala bizi; badagoela bi bainugela eta udako etxea dituen jendea. Jende horren ardura da ulertzea izan dituzten baldintzak pribilegioak direla, eta horiek guztion onerako erabilteza.

Lesbianismoa aldarrikatzen duzu aukera politiko gisa. Benetako irtenbidea iruditzen zaizu emakume gehientzat?

Nire bizi-esperientzia subjektiboaz ari naiz, heterosexuala izaten gogor saiatu zen emakume batena, bi senar izateraino. Emakumeek erakarri ninduten txikitatik, eta harreman lesbiko bat izateko aukera izan nuenean, egundoko lasaitasuna eta askapena eman zidan. Desio maskulino heterosexualaren orbitatik irtetea da bizitzan gertatu zaidan gauzarik onena. Publikoki lesbiana naizela esatea ardura kontua iruditzen zait, nire ikusgarritasuna kontuan hartuta. Nire ustez, desio lesbikoa gauzatu nahiko lu-

“Nire birramonak bere senarra etxetik bota zuen 1923an. 25 urte zituen, eta bi seme eta alaba bat. Senarra josteko makina kartetan jokatzen ari zen, eta nire birramonaren diru-iturria horixe zen. Hortik nator ni”.

keten emakumeak gehiago dira lesbiana gisa aurkezten garenak baino. Guztiaren konponbidea dela? Ez, noski. Gainera, lesbianismo politikoa belaunaldi jakin bati dagokiola esango nuke. Gazte bisekual asko ikusten ditut, monosexualitatea *horterada* iruditzen zaienak.

Sare sozialetatik jaso dituzun gorroto-mezuen salaketak artxibatu dira. Etsigarria da.

Beno, nik uste dut kontzientzia handiagoa dagoela eta ‘Soilik baietz da baietz’ legea badela aurrerapausoa. Edonola ere, ikusi dut erantzunak aktibatzen direla feministak ez diren ageriko emakumeei gertatzen zaienean. Facebookeko erabiltzaile batek Ines Arrimadasi bortxaketa anizkoitza desiratu zionean, hurrengo egunean lanetik kaleratu zuten. Aldiz, ni izanda ez dute tramiterako onartu, ezta felazioak egiten dituzten neskato adingabeen bideoak bidali dizkidatenean ere, eta hori [haurren pornografia] delitua da. Esperimentua egin beharko litzateke ikusteko zer gertatzen den nik jasotzen ditudan mezuek EA]ko politikari batek jasoko balitu, adibidez.

Lodifobia nabarmentzen da jasotzen dituzun gorroto-mezuetan.

“ ”

Gustuko dut Rote Zoraren kontzeptu bat: kontrabiolentzia. Haiek ez zuten inor hil, baina sabotajeak egin zituzten

Liburuaren kontrazalean aktibista lodi gisa izendatu duzu zure burua.

(H)amor gordo liburuan parte hartu ondoren jabetu nintzen zapalkuntza horri ematen diogun espazio politiko urriaz. Ni neu “gizentzeko beldur naiz”-tik “gizentzat hartzen naute”-ra pasatu naiz berriki. Orain lodi gisa izendatzen dut nire burua, eta jendea deseroso sentitzen da.

Roxanne Gayren *Hambre* liburua gomendatzen dut, beltza, bollera eta oso lodia da bera. Nire loditasuna eraman-garria da; aulkietan sartzen naiz, ez dut mugitzeko arazorik, erakargarria naiz askorentzat... Baina politizatuta egonda ere, nire gorputza aldatuko nuke.

Kapitulu batean Madonna omentzen duzu. Zahartzea askatzailea da?

65 urterekin eman berri du gizateria-ren historiako kontzerturik handiena: bi milioi pertsona Copacabanako hondartzan. Zera diosku: “Hor konpon, atso libre bat naiz ni”. Tira, zahartzea ez zait berez askatzailea iruditzen, ez bada ikasteko aukerak pilatzen zaizkizulako. Patriarkatuari men eginez hazi zara, gero desobeditu duzu, eta zahartzea desobedientzia handiena da. Gorputzeko aldaketek aztoratzen naute, baina badakit ezin dudala denboraren kontra borroka egin. Espero dut bizitza osoa ez ematea ideal baten atzetik sufritzen.

Argi uzten duzu liburuaren hasieratik amaierara lagunak direla salbatzen gaituztenak.

Zorionez, feminismoari, LGTBI eta queer borrokari esker, balioan jarri dugu aukeratutako familia edo, Violeta Assiegok dioen bezala, familia logikoa (biologikoa ez dena). Nire lagun *mariokerrak* omentzen ditut, baina baita queer burbuila feministatik kanpoko nire betiko lagunak ere. Lurreratzen naute, Irantzu Varela baino gehiago Irantzu axola zaielako. Haiei esker ez naiz esnob huts bihurtu. ●